MVM Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

Muzeja krājumā glabājas 1927. gada fotouzņēmums: uz Krimuldas sanatorijas sauļošanās lieveņa izvestos slimniekus kopīgā dziesmā (jeb mākslas terapijā, ja aizlienējam šodienas terminoloģiju) vieno Latvijas Jaunatnes Sarkanā Krusta kora diriģents Jānis Milzarājs. Lai arī foto izvēlēts kā Dziesmu svētku laikam piemērots ilustratīvais materiāls, tas labi atbilst arī muzeja šā brīža aktualitātēm.

Psihiskajai veselībai veltītās izstādes "Kā es jūtos pēdējā laikā" ietvarā šovasar muzejā pieejamas mākslas terapijas nodarbības, iezīmējot jaunas, starpnozaru pieejā bāzētas muzeja darbības formas. Rosība ap Rīgas Filharmonijas akustisko koncertzāli, kas atradīsies tieši pretim Medicīnas vēstures muzejam, jo aktīvāk liek domāt par muzeja ēkas atbilstību mūsdienīgas kultūras institūcijas prasībām vai rēķināties ar apdziedāšanas riskiem. Šobrīd muzejā rit remontdarbi, uzlabojot apmeklētāju servisa infrastruktūru, rudenī sāksies vēsturiskās kāpņu telpas restaurācija, bet ziemā plānots starts būvniecības darbiem, lai dārza piebūvē varētu iekārtot veselības pratību veicinošu muzeja ekspozīciju bērniem.

Uz muzeju reizi piecos gados – līdzīgi kā vīri pelēkos vadmalas svārkos uz Dziesmu svētkiem – nāk akreditācijas komisija, kas lemj par muzeja atbilstību turpmākam valsts atbalstam. Šoruden plānotajai akreditācijai ir sagatavota muzeja darbības stratēģija turpmākajiem pieciem gadiem, kas paredz darbu pie muzeja pārzīmološanas un jaunas pastāvīgās ekspozīcijas izveides, kā arī tiešu sabiedrības iesaisti šajos muzeja nākotnei svarīgajos pārmaiņu procesos. Tādēļ esiet vienmēr gaidīti muzejā!

Kaspars Vanags
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direktors

Attēlā: MVM 43198 Ff 5211. Krimuldas kaulu tuberkulozes sanatorijas sauļošanās terasē. Diriģē Jānis Milzarājs, Fotogrāfs nav zināms. Krimulda 1927. gada 28. augustā. Fotopapīrs, sudraba želatīns. 8,8 x 13,8 cm. Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājums. Dāvinājums no Jāņa Milzarāja dzīvesbiedres Ērikas Milzarājas.

Izstādes

Ģeopolitiskā spriedze, klimata trauksme, pandēmijas radītā nošķirtība un pastiprinātā tehnoloģiju lietošana atstājusi ietekmi uz sabiedrības psihisko veselību. Kopš pandēmijas laika šī tēma publiskajā telpā kļuvusi arvien aktuālāka, taču joprojām valda arī daudz aizspriedumu, aizdomu un nosodījuma. Lai veicinātu sabiedrības izpratni un mazinātu aizspriedumus par šo tēmu, Latvijas Laikmetīgās mākslas centra veidotā izstāde "Kā es jūtos pēdējā laikā" pievēršas dažādiem psihiskās veselības skatpunktiem – personīgai cīņai ar depresiju, pārdzīvojumam, pieredzot tuvinieka zaudējumu, pašpalīdzības tehnikām un profilaksei, kā arī stereotipu atsegšanai. Kuratore – Laura Brokāne; grafiskā dizainere – Anete Krūmiņa. Izstāde apskatāma līdz 2023. gada 31. augustam.

Sarunas muzejā

Izstādes ietvaros muzejā notiek kuratores tūres ar mākslinieku dalību un diskusijas par psihiskās veselības traucējumiem, neirodažādību, līdzcilvēku atbalsta nozīmi, palīdzības veidiem un valodu, kā par šīm tēmām runāt. Pasākumi ļaus atpazīt sarežģītus emocionālos un psiholoģiskos stāvokļus un dalīties pieredzē drošā un iekļaujošā vidē.

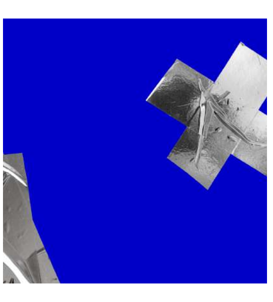

Mākslas terapija

Nodarbību ciklu izstādē "Ievads mākslas terapijā" vadīs mākslas terapeites Diāna Serga un Lība Bērziņa. Diānas Sergas vadīto nodarbību mērķis ir palīdzēt atpazīt savas emocijas, uzlabojot savu emocionālo pašsajūtu, bet Lības Bērziņas nodarbībās dalībnieki apgūs emocionālo inteliģenci jeb iepazīs dažādas pamatemocijas.

Pavadošā programma

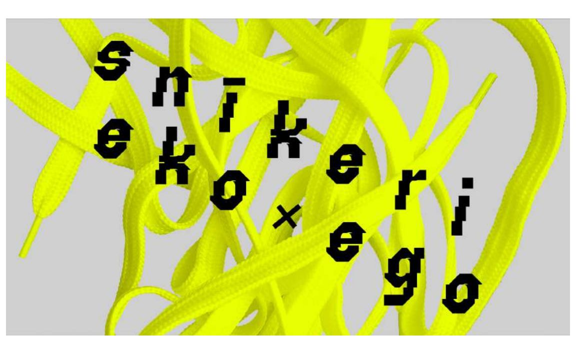

Izstādes "Snīkeri: eco x ego" augstie apmeklētības rādītāji ir attaisnojuši muzeja lēmumu samazināt pastāvīgo ekspozīciju apjomu, lai iekārtotu plašas un profesionāli aprīkotas telpas sabiedrībā pieprasītu mainīgo izstāžu rīkošanai. Būdama pirmā jaunajās izstāžu telpās, tā nepilnu četru mēnešu laikā uzņēma 14 928 skatītājus. Latvijas Dizaina gada balvas žūrija izstādi iekļāva finālistu vidū vides dizaina kategorijā. Iedzīvotāju balsojuma rezultātā nokļuvusi starp finālistiem popkultūras nominācijā, tā šobrīd pretendē arī uz Latvijas sabiedrisko mediju gada balvu kultūrā "Kilograms kultūras 2023".

Izstāde par snīkeriem medicīnas vēstures muzejam bija eksperiments ārpus ierastā spēles laukuma. Ar sociālās vēstures paradoksiem izraibinātā sporta apavu attīstības gaita kalpoja kā tēma, kas ļauj labāk izprast gadījumus, kad sabiedrības priekšstati par veselīgu dzīvesveidu veidojas patērnieciskā atkarībā no preču tirgus. Snīkeri ir pretrunām bagāts šīs tendences piemērs. Tie ir gan vienkāršības un komforta simbols, gan sociālā prestiža aksesuārs, kuru par globālu kulta objektu padarījusi zīmolvedība. Izstādē centāmies minēt, kas snīkeru dizaina risinājumos un patēriņa musturos būs noteicošais nākotnē - ego vai eko? Kuratore - Elīna Sproģe; izstādes dizains – *Sampling* (Liene Jākobsone, Mantens Devrīnts) un Kirils Kirasirovs.

Pavadošā programma

Izstādes ietvaros notika tūres kuratoru, dizaineru un snīkeru kolekcionāru jeb snīkergalvu vadībā. Piektdienu vakaros piedāvājām praktiskas nodarbības pēdu masāžā Mārtiņa Lauvas vadībā. Sadarbībā ar Pasaules Dabas Fondu un Elīnu Pekšēnu organizējām nodarbību par tekstila atkritumu radīto slogu un lietu otrreizējās izmantošanas simulācijas treniņu. Savukārt komunikācijas un zīmolu stratēģa Zigurda Zaķa lekcijā analizējām pēdējos divdesmit gados divpadsmit ietekmīgākās, pretrunīgākās un sociāli nozīmīgākās sporta apģērbu zīmolu kampaņas.

Izglītības programma

Skolu un ģimeņu auditorija izstādē risinātās tēmas – ilgtspējīgas apavu ražošanas tehnoloģijas, ekoloģiskais pēdas nospiedums, ielu kultūra, patērniecība – varēja izzināt, piedaloties viktorīnā vai izmēģinot kurpnieka prasmes Šveices dizaineru apvienības *Soup* iekārtotā snīkeru darbnīcā. Iedvesmojoties no izstādē eksponētajiem snīkeriem, kas ražoti no piepēm, jūras aļģēm vai otrreizējā pārstrādē nonākušiem ballīšu baloniem un autoriepām, darbnīcas dalībniekiem bija iespēja radīt savu snīkeru pāra prototipu, kas būtu piemērots dzīvei uz planētas atbilstoši kādam no mūsu ekosistēmas nākotnes scenārijiem.

Izstādes video

Izglītība

BĒRNU MUZEJS

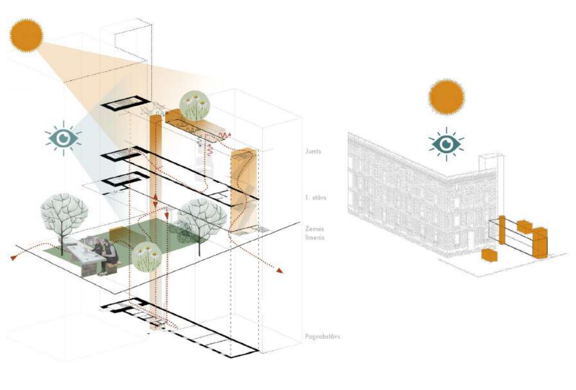

Turpinās pērn iesāktais darbs pie Bērnu muzeja izveides, kuram paredzēts kalpot par mūsdienīgu veselības pratības centru skolu jaunatnei. Pēc "Brigita Bula arhitekti" izstrādāta būvprojekta, kas tapis ar AS "Swedbank" finansiālu atbalstu, jau šogad VAS "Valsts nekustamie īpašumi" plāno uzsākt muzeja esošās piebūves rekonstrukciju, celtniecības darbus pabeidzot 2025. gadā.

Bērnu muzeja ekspozīcija "Viens vesels" stāstīs par veselību kā cilvēkus un ekosistēmas vienojošu lielumu, līdztekus zinātnei un nākotnes tehnoloģijām nozīmīgu lomu ierādot arī empātijai. Sadarbībā ar Veselības ministriju ekspozīcijas izveidei tiek piesaistīts ESF finansējums. Savukārt satura izstrādes pirmajam posmam jau ir iegūts grants no ERASMUS+ programmas: kopā ar projekta sadarbības partneriem – Vācijas Higiēnas muzeju Drēzdenē un apvienības "Kolektīvs" izstāžu kuratori Zani Zajančkausku un dizaineri Ilzi Kalnbērziņu-Praz – tiks izstrādāts miniatūrs "ceļojošais muzejs", kas dosies pa Latvijas skolām, lai kā topošās ekspozīcijas pirmais prototips palīdzētu iesaistīt bērnus un skolu pedagogus muzeja koncepcijas tālākajā izstrādē.

Izrāde DZĪVS

Apvienojot muzeja krājumā esošos eksponātus, teātra mākslinieciskās izpausmes līdzekļus un dramaturģiju, ģimenēm un skolu klasēm rudenī atkal piedāvāsim doties izpētes piedzīvojumā un atklāt dažādas pārsteidzošas spējas, kas piemīt it visam dzīvajam. Izrāde tapusi sadarbībā ar "Istabas teātri" režisora Jāņa Znotiņa vadībā un ar projekta "Latvijas Skolas soma" atbalstu.

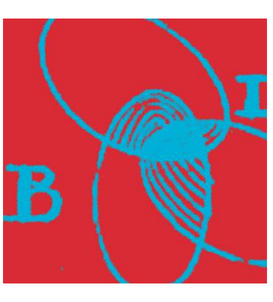

Ceļvedis ASINSZIŅA

Ceļvedis vidusskolēniem, lai individuāli iepazītu muzeja pastāvīgo ekspozīciju un medicīnas zinātni. Ceļvedī atrodamie stāsti un uzdevumi saistīti ar cilvēka asinsrites sistēmu, ļaujot labāk izprast, kā medicīnas zinātnē rodas jaunas zināšanas. Kāda ir dažādu tehnoloģiju un domāšanas prasmju loma šajā procesā? Un kā zinātni ietekmē ētiskais, politiskais un sociālais konteksts?

Krājums

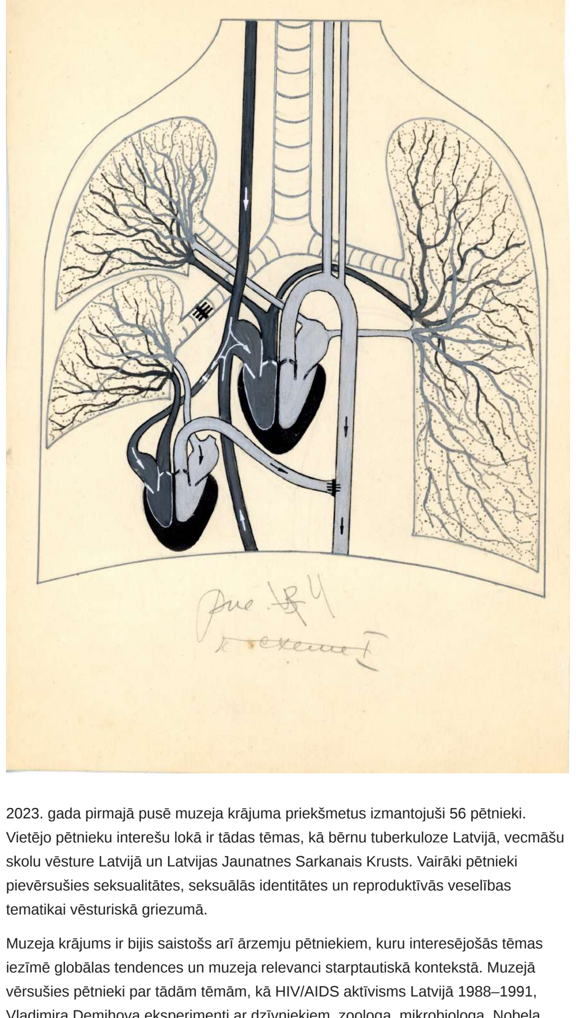

2023. gada pirmajā pusē muzeja krājuma priekšmetus izmantojuši 56 pētnieki. Vietējo pētnieku interešu lokā ir tādas tēmas, kā bērnu tuberkuloze Latvijā, vecmāšu skolu vēsture Latvijā un Latvijas Jaunatnes Sarkanais Krusts. Vairāki pētnieki pievērsušies seksualitātes, seksuālās identitātes un reproduktīvās veselības tematikai vēsturiskā griezumā.

Muzeja krājums ir bijis saistošs arī ārzemju pētniekiem, kuru interesējošās tēmas iezīmē globālas tendences un muzeja relevanci starptautiskā kontekstā. Muzejā vērsušies pētnieki par tādām tēmām, kā HIV/AIDS aktīvisms Latvijā 1988–1991, Vladimira Demihova eksperimenti ar dzīvniekiem, zooloģa, mikrobiologa, Nobela prēmijas laureāta Iļjas Mečņikova draudzība ar franču simbolisma gleznotāju Eiženu Karjēru un muzeja diorāmas, kas ir viens no pētniecības objektiem arī Medicīnas vēstures muzeja pārdefinēšanās procesā.

Attēlā: Ilustrācija V. Demihova grāmatai "Пересадка жизненно важных органов в эксперименте" (Медгиз, 1960). Vladimirs Demihovs (Владимир Петрович Демихов). 1950–1960. Papīrs, tuša, akvarelis. Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājums: R 10936/1.

Infrastruktūra

IZGLĪTĪBAS KLASE

Pēc muzeja telpu grupai veikta kapitālā remonta esam iekārtojuši jaunu norišu vietu publiskās programmas pasākumiem un muzejpedagoģiskajām nodarbībām. Līdzās digitālās klases aprīkojumam, īpaši vēlamies izcelt Riharda Funta dizainēto eksponēšanas vitrīnu modulāro sistēmu. Tā tapusi pēc muzeja pasūtījuma, lai apmeklētāji varētu veidot paši savas izstādes, kurās personīgi dzīves stāsti un piemiņas lietas nonāktu dialogā ar muzeja krājumā vai bibliotēkā piemeklētiem materiāliem. Projekta mērķis, pirmkārt, ir padarīt pieejamāku muzeja krājumu, no kura ekspozīcijās aplūkojams mazāk par desmito daļu.

Piedāvājot praksē balstītu ieskatu izstāžu veidošanas procesā, mēs sniedzam iespēju izkopt pilnvērtīgam muzeja apmeklējumam nepieciešamās "lasītprasmes" un kritisko domāšanu – pārzināt ekspozīcijās iekodēto vēstījumu uzbūves gramatiku, saredzēt vēstures liecībās uz šodienu attiecināmas kopsakarības, rast muzejā iegūtajām zināšanām turpmāku pielietojumu. Modulārā eksponēšanas sistēma iecerēta arī kā sabiedrības līdzdalības instruments muzeja pārdefinēšanas procesos. Ar pašrocīgi veidoto izstāžu starpniecību apmeklētāji varēs iesaistīties "uzskatāmā" domu apmaiņā ar muzeja darbiniekiem par pastāvīgajai ekspozīcijai nepieciešamajām pārmaiņām un muzeja krājuma tālākās veidošanas politiku.

Attēlā: Dizainers Rihards Funts muzeja Izglītības klasē. www.rihardsfunts.eu

Autortiesības © 2023 Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs. Visas autortiesības aizsargātas.

Mūsu adrese:
Ukrainas neatkarības iela 1, Rīga, Latvija, LV-1010
26644548 • info@mvm.gov.lv

Gaidīsim muzejā!